

Panorama knih

Petr Mareš a kolektiv: Dávky sociálního státu

Publikace vznikla na základě výběru a promyšleného uspořádání textů vystoupení předních českých a slovenských sociologů, které byly předneseny na konferenci k sociálním dávkám v České republice, konané v říjnu 2000 v Praze. Není tedy sborník, ale svěbytnou publikací přesahující pragmatický rozměr tématu.

Hned v úvodu knihy je čtenář seznámen s historickým vývojem pojetí chudoby v Československu druhé poloviny dvacátého století a v období koncipování sociální politiky v polistopadovém období. Autoři ukazují, že atributy chudoby jako sociální kategorie jsou nedílnou součástí ideologie i politiky státu. Uvádějí, že se nový režim po roce 1989 legitimizoval do podoby sociálního státu, s jehož vývojem jsou spojená paradigmatu sociální politiky České republiky. Ta také tvoří osu většiny příspěvků zařazených do publikace. Nicméně přijetí výkonové ideologie, která sociální nerovnost ve společnosti nejenže akceptuje, ale považuje ji za hybnou sílu jejího vývoje, významným způsobem determinovalo nejprve otázky v oblasti teorie a poté i politické praxe. Kniha je rozvržena do pěti kapitol, každá kapitola je uvedena instruktivním vstupním slovem P. Mareše.

V první kapitole jsou předmětem zájmu otázky vlivu ústřední doktríny státu na řešení problému chudoby. Rozebírány jsou nejen tvory ideologických doktrín na podněty ke tvorbě zdrojů bohatství, ale i chování jednotlivců pod vlivem různých mechanismů redistribuce vytvořených zdrojů. Autoři se v této souvislosti zamýšlejí nad mírou solidarity, nad vyvážeností mezi udržovací a motivační funkcí sociálních dávek a obecněji nad otázkami jejich účelu vzhledem k obsahu životního standardu, který mají zaručit. Zajímavé je srovnání užitých řešení s koncepcemi sociální politiky ve Slovenské republice.

Ve druhé kapitole jsou podrobeny analýze objekty solidarity – příjemci sociálních

dávek. Předmětem zájmu jsou potenciály nesené jednotlivci a obsažené v sociální struktuře obyvatelstva, rozboru osobních perspektiv občanů a jejich vztahu k sociální politice státu. Zajímavá je otázka míry ovlivňování sociálního klimatu masmédií.

Jádro publikace tvoří hledání odpovědi na míru a účinnost stabilizačních a dynamizujících funkcí sociálních dávek v rozvoji společnosti. Předmětem zájmu jsou zde vlivy sociálních dávek na sociální strukturu a sociální procesy ve společnosti a na legitimitu rozdílů v poskytování sociálních dávek.

Třetí kapitola je věnována otázkám administrativního zabezpečení distribuce sociálních dávek s důrazem na kvalitu pomoci klientům sociálních dávek v řešení jejich sociální situace. Podrobně jsou rozebírány na jedné straně otázky oprávněnosti požadavků klientů a na druhé straně otázky přístupu administrativních pracovníků k problémům pracovního a širšího životního uplatnění klientů.

V poslední kapitole jsou analyzovány životní strategie chudých, způsob života vybraných sociálních a etnických skupin chudých v České republice a na Slovensku.

Publikaci vhodně uzavírá informace o autorech.

Předností publikace je zřetelně vymezený teoretický fundament, který umožnil formulovat aktuální otázky sociální politiky a pevně zakotvit užití analytické postupy. To všechno se odrazilo v interpretaci získaných poznatků, které dávají exekutivě náměty k případným korekturám praktických opatření v oblasti sociální politiky. Kniha je však právě z těchto důvodů velmi dobrým zdrojem poznatků pro pracovníky státní administrativy, studenty i všechny zájemce o problematiku širších souvislostí sociální politiky s formováním sociálně rovnovážné společnosti s limitovanými dynamickými vlastnostmi, jež jí poskytuje sociální stát.

I. HÁLEK